

Lagrådsremiss

Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 18 juni 2008

Cristina Husmark Pehrsson

Karin Renman
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås ändringar i föräldraledighetslagen (1995:584) och i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård. Förslagen innebär att de som har rätt till sjukersättning och arbetar enligt ett system med steglös avräkning ska ha rätt till ledighet enligt de båda lagarna även om de inte har rätt till ersättning i form av tillfällig föräldrapenning eller närståendepenning.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584).....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Bakgrund – Från sjukersättning till arbete.....	7
5	Gällande rätt	8
5.1	Rätt till ledighet för tillfällig vård av barn	8
5.2	Rätt till ledighet för närståendevård.....	10
6	Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning	11
6.1	Ledighetsrätten för tillfällig vård av barn i föräldraledighetslagen utökas.....	11
6.2	Ledighetsrätten för vård av en svårt sjuk närstående i lagen om ersättning och ledighet för närståendevård utökas.....	13
7	Ikraftträdande.....	15
8	Konsekvenser.....	15
8.1	Konsekvenser av en utökad ledighetsrätt i föräldraledighetslagen.....	15
8.1.1	Konsekvenser för arbetsmarknaden och statsfinanserna.....	15
8.1.2	Konsekvenser för jämställdheten	17
8.2	Konsekvenser av en utökad ledighetsrätt i lagen om ersättning och ledighet för närståendevård.....	17
9	Författningskommentar.....	18
9.1	Förslaget till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584).....	18
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.....	19
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning (Ds 2008:39).....	21
Bilaga 2	Lagförslagen i promemorian Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning (Ds 2008:39).....	22
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorian Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning (Ds 2008:39).....	24

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584),
2. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584)

Härigenom föreskrivs att 8 och 13 §§ föräldraledighetslagen (1995:584) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Under den tid då en arbetstagare får tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10, 10 a, 10 b, 11 eller 11 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring har arbetstagaren rätt till ledighet.

Under den tid då en arbetstagare skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10, 10 a, 10 b, 11 eller 11 a § lagen om allmän försäkring, om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § samma lag, har arbetstagaren rätt till ledighet.

En förälder som behöver vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren blivit sjuk eller smittad har rätt till ledighet även om föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att *barnet är yngre än 240 dagar*.

En förälder som behöver vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren blivit sjuk eller smittad har rätt till ledighet även om föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att

– barnet är yngre än 240 dagar, eller

– barnet är yngre än 240 dagar och föräldern omfattas av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § lagen om allmän försäkring.

¹ Senaste lydelse 2004:1251.

13 §²

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet enligt 4, 5, 6, 7 eller 9 § ska anmäla detta till arbetsgivaren minst två månader före ledighetens början eller, om det inte kan ske, så snart som möjligt. I samband med sin anmälan ska arbetstagaren ange hur lång tid ledigheten är planerad att pågå.

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet *med tillfällig föräldrapenning* enligt 8 § ska anmäla ledigheten till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Om ledigheten beror på sjukdom eller smitta, gäller dock inte någon anmälningstid.

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet enligt 8 § ska anmäla ledigheten till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Om ledigheten beror på sjukdom eller smitta, gäller dock inte någon anmälningstid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

² Senaste lydelse 2008:563.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

Häri genom föreskrivs att 20 § lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

En arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då *han* uppbär hel ersättning enligt denna lag och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då *han* uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

En arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då *han eller hon* uppbär hel ersättning enligt denna lag och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då *han eller hon* uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

Under den tid då en arbetstagare skulle ha haft rätt till ersättning enligt denna lag, om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, har arbetstagaren rätt till ledighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

3 Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1) aviserade regeringen ett flertal förslag för att minska sjukfrånvaro. Bland annat föreslogs att möjligheterna att arbeta för personer med sjukersättning skulle utökas (så kallad steglös avräkning). Regeringen har lämnat förslag i detta avseende i propositionen Från sjukersättning till arbete (prop. 2007/08:124).

Förslag om rätt till ledighet för tillfällig vård av barn och vård av svårt sjuk närstående för dem som arbetar med så kallad steglös avräkning har lämnats särskilt i promemorian Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning (Ds 2008:39). En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över promemorians förslag finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Arbetsmarknadsdepartementet (dnr A2008/1463/ARM).

4 Bakgrund – Från sjukersättning till arbete

I propositionen Från sjukersättning till arbete (prop. 2007/08:124) föreslås att särskilda regler ska gälla för personer som hade rätt till en icke tidsbegränsad sjukersättning för juni 2008. Detta innebär bland annat att den som i dag har rätt till en sådan ersättning ska kunna återgå i arbete utan att rätten till ersättningen omprövas. Sjukersättningen ska i stället minskas med hänsyn till en så kallad reduceringsinkomst enligt ett system med steglös avräkning. De nya reglerna ska enligt förslaget införas i huvudsak genom ett nytt 16 a kap. i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL).

Reduceringsinkomsten består av förvärvsinkomster och andra pensionsgrundande inkomster med vissa undantag. För en person som har beviljats hel sjukersättning är reduceringsinkomsten den inkomst som han eller hon uppbär på grund av ett arbete. Sjukersättningen minskas först när reduceringsinkomsten för ett år överstiger ett så kallat fribelopp. Fribeloppet föreslås uppgå till ett prisbasbelopp för en försäkrad som beviljats hel sjukersättning. Det innebär att sjukersättningen reduceras med ett belopp som uppgår till 50 procent av reduceringsinkomsten till den del reduceringsinkomsten överstiger ett prisbasbelopp. Sjukersättning ska dock aldrig kunna betalas ut med ett högre belopp än att sjukersättningen och reduceringsinkomsten sammantaget uppgår till åtta prisbasbelopp. För de personer som uppbär partiell sjukersättning föreslås ett högre fribelopp. Exempelvis är fribeloppet 4,2 prisbasbelopp för den som har sjukersättning med 50 procent. Att fribeloppen är högre för denna grupp beror på att även den inkomst som den försäkrade redan har ingår i reduceringsinkomsten. För en person som uppbär partiell sjukersättning kan reduceringsinkomsten även omfatta andra inkomster än arbetsinkomster. Även för försäkrade som uppbär partiell sjukersättning gäller att sjukersättningen inte ska kunna betalas ut med ett högre belopp

än att sjukersättningen och reduceringsinkomsten sammantaget uppgår till åtta prisbasbelopp.

Innan en person påbörjar ett arbete med stöd av de särskilda reglerna som föreslås i nämnda proposition ska han eller hon ansöka om detta hos Försäkringskassan. Försäkringskassan lämnar ett preliminärt beslut om den nya sjukersättningens storlek. Ett preliminärt beslut kan justeras tills vidare vid ändrade förhållanden.

Ett slutligt beslut fattas när taxeringen för inkomståret är klar och den pensionsgrundande inkomsten har fastställts av Skatteverket. Det föreslås vidare att vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ska det bortses från inkomst som hänför sig till sådant förvärvsarbete som sker med stöd av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § AFL. Detta innebär att en person som arbetar med steglös avräkning inte har rätt till ersättning för sådan tid i samband med sjukdom, föräldraledighet eller annan frånvaro som normalt är ersättningsberättigad från socialförsäkringen. Vidare ska enligt förslaget de arbetsinkomster som förvärvas med stöd av de särskilda reglerna inte ge rätt till sjukpenning eller annan dag ersättning som baseras på SGI. Anledningen till detta är att de personer som omfattas av de särskilda reglerna är försäkrade genom sin sjukersättning. Om personerna skulle ha fått rätt till dag ersättning som baseras på SGI, skulle det innebära ett alltför stort avsteg från de grundläggande principerna inom socialförsäkringssystemet, dvs. att ersättning från sjukförsäkringen inte ska utges för samma tid från olika ersättningssystem. Förslagen om särskilda regler och steglös avräkning föreslås träda i kraft den 1 december 2008 och tillämpas från och med den 1 januari 2009.

I nämnd proposition (sid. 67) hänvisas till att frågan om rätt till ledighet vid vård av sjukt barn och vid vård av svårt sjuk närstående för personer som arbetar med stöd av de föreslagna reglerna om steglös avräkning – även när dessa arbetstagare inte har rätt till tillfällig föräldrapenning eller närståendepenning – behandlas separat. Dessa frågor behandlas därför i förevarande lagrådsremiss.

5 Gällande rätt

5.1 Rätt till ledighet för tillfällig vård av barn

I 8 § föräldraledighetslagen (1995:584) anges när en arbetstagare har rätt till ledighet för tillfällig vård av barn. En arbetstagare har enligt 8 § första stycket rätt till ledighet under tid då arbetstagaren får tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10, 10 a, 10 b, 11 eller 11 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Bestämmelsen ger uttryck för huvudregeln att rätten till ledighet för tillfällig vård av barn är knuten till att arbetstagaren har rätt till tillfällig föräldrapenning. Från denna huvudregel finns ett undantag. I 8 § andra stycket anges när en förälder har rätt att vara ledig för vård av barn trots att föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning. En sådan rätt till ledighet föreligger under tid då en förälder behöver vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren blivit sjuk eller

smittad och föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att barnet är yngre än 240 dagar.

En arbetstagare som vill utnyttja sin rätt till ledighet med tillfällig föräldrapenning ska anmäla ledigheten till arbetsgivaren minst en vecka före ledighetens början. Om ledigheten beror på sjukdom eller smitta gäller dock inte någon anmälningstid (se 13 § föräldraledighetslagen).

Tillfällig föräldrapenning ska ge föräldrarna stöd i första hand när barn är sjuka. Reglerna om tillfällig föräldrapenning finns i 4 kap. AFL.

Enligt 4 kap. 10 § AFL finns en rätt till tillfällig föräldrapenning i följande fall.

En förälder har rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn, som inte har fyllt tolv år, om föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med sjukdom eller smitta hos barnet, sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare, besök i samhällets förebyggande barnhälsovård eller i samband med vårdbehov som uppkommer till följd av att barnets andra förälder besöker läkare med ett annat barn till någon av föräldrarna, under förutsättning att sistnämnda barn omfattas av reglerna om tillfällig föräldrapenning.

För vård av ett barn som är yngre än 240 dagar utges tillfällig föräldrapenning om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad. Med detta avses att barnet har plats i den kommunala barnomsorgen eller i annan stadigvarande barnomsorg. Därutöver utges ersättning för vård av ett sådant barn endast om barnet vårdas på sjukhus eller får motsvarande vård i hemmet.

Föräldrar till barn som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har rätt till tillfällig föräldrapenning till dess att barnet fyller sexton år även när föräldern avstår från arbete i samband med föräldrautbildning, så kallade kontaktdagar.

Vidare finns en rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar per barn för en fader som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse för att närvara vid förlossningen, sköta hemmet eller vårda barn. Försäkringskassan kan under vissa förutsättningar besluta att en annan person än fadern eller modern ska få tillfällig föräldrapenning för detta ändamål. En särskild regel gäller vid adoption och för särskilt förordnade vårdnadshavare.

Enligt 4 kap. 10 a § AFL har en förälder till ett sjukt eller funktionshindrat barn som inte fyllt tolv år rätt till tillfällig föräldrapenning när föräldern behöver avstå från arbete i samband med besök på en institution eller deltagande i en kurs för behandling av barnet eller för att lära sig att vårda barnet, för läkarbesök eller för deltagande i någon behandling av barnet.

Enligt 4 kap. 10 b § AFL har föräldrar till ett allvarligt sjukt barn under 18 år rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barnet under ett obegränsat antal dagar.

I 4 kap. 11 § AFL stadgas en utökad rätt till tillfällig föräldrapenning för föräldrar till barn som är i behov av särskild tillsyn eller vård på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat funktionshinder, samt till barn som omfattas av 1 § LSS. Försäkringskassan får i förväg pröva om förutsättningarna enligt denna bestämmelse föreligger.

I 4 kap. 11 a § anges att en förälder får överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning för vård av ett barn till en annan försäkrad som istället för

föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barnet i samband med sjukdom eller smitta hos barnet eller i vissa fall hos barnets ordinarie vårdare. Vidare kan Försäkringskassan, efter medgivande av en förälder, under vissa förutsättningar besluta att en annan försäkrad som i stället för föräldern avstår från förvärvsarbete ska få rätt till tillfällig föräldrapenning.

I 4 kap. 12 § AFL anges hur många dagar som tillfällig föräldrapenning högst kan utges för varje barn och år. I 13 § anges att Försäkringskassan får kräva att rätten till tillfällig föräldrapenning styrks genom ett särskilt utlåtande eller intyg. Vidare finns i 4 kap. AFL regler om hur tillfällig föräldrapenning ska beräknas m.m.

Enligt 4 kap. 2 § AFL ska en sambo till föräldern likställas med förälder vid tillämpning av reglerna om tillfällig föräldrapenning. Även den som tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem ska likställas med förälder. Den person till vilken tillfällig föräldrapenning har överlåtits, eller som fått tillfällig föräldrapenning efter beslut av Försäkringskassan, ska likställas med förälder vid tillämpningen av bestämmelserna om högsta antal dagar som tillfällig föräldrapenning kan utgå, rätten för Försäkringskassan att kräva särskilt intyg eller utlåtande för att styrka barnets eller ordinarie vårdares sjukdom eller dylikt, beräkning av tillfällig föräldrapenning samt vissa begränsningar i rätten till tillfällig föräldrapenning m.m.

5.2 Rätt till ledighet för närståendevård

Bestämmelser om rätt till ersättning och ledighet för en närstående i samband med vård av en svårt sjuk person återfinns i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård (närståendevårdslagen). Ersättningen i form av närståendepenning utges till en närstående som avstår från förvärvsarbete för att vårda en svårt sjuk person. Rätten till ledighet är knuten till ersättningsrätten. Enligt 20 § närståendevårdslagen har en arbetstagare rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han uppbär hel ersättning enligt lagen och till förkortning av arbetstiden till hälften eller tre fjärdedelar under tid då han uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

En närstående som vårdar någon som är svårt sjuk har, enligt 6 § närståendevårdslagen, rätt till ersättning och ledighet från sin anställning under högst 60 dagar. För vård av en person som fått HIV-infektion genom smitta av blod eller blodprodukter inom den svenska sjukvården gäller rätten till ersättning, enligt samma lagrum, under högst 240 dagar. Antalet dagar räknas för den person som vårdas. Ersättningen betalas, enligt 5 § i närståendevårdslagen, ut med ett belopp som motsvarar vårdarens sjukpenning och kan, enligt 7 § i lagen, tas ut som hel, halv eller fjärdedels ersättning.

Den som önskar närståendepenning ska, enligt 13 § närståendevårdslagen, göra en skriftlig ansökan om detta till Försäkringskassan, som sedan prövar rätten till ersättning. Till ansökan ska, enligt 14 § i lagen, fogas ett läkarutlåtande från en läkare som ansvarar för den sjukas vård och behandling. Utlåtandet ska innehålla uppgifter om den vårdades sjukdomstillstånd för att göra det möjligt för Försäkringskassan att

bedöma om tillståndet är sådant att det kan ge rätt till närståendepenning. Det ska även, enligt 15 §, framgå i ärendet att den sjuke gett sitt samtycke till vården.

6 Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning

6.1 Ledighetsrätten för tillfällig vård av barn i föräldraledighetslagen utökas

Regeringens förslag: Under den tid då en arbetstagare skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning, om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna om så kallad steglös avräkning, har arbetstagaren rätt till ledighet.

En förälder som behöver vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren blivit sjuk eller smittad har rätt till ledighet även om föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att barnet är yngre än 240 dagar och föräldern omfattas av bestämmelserna om så kallad steglös avräkning.

En arbetstagare som omfattas av bestämmelserna om så kallad steglös avräkning och som vill utnyttja sin rätt till ledighet för tillfällig vård av barn ska anmäla det till sin arbetsgivare på samma sätt som andra arbetstagare.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens. Promemorians förslag har en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: *Statskontoret, Jämställdhetsombudsmannen, De Handikappades Riksförbund, Arbetsgivaralliansen, Arbetsgivarförbundet KFO, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges Akademikers Centralorganisation* tillstyrker förslaget. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* anser att de bakomliggande förslagen i Ds 2008:14 inte bör genomföras. För det fall de bakomliggande förslagen genomförs tillstyrker LO det nu aktuella förslaget. *Försäkringskassan* och *Handisam* är positiva till förslaget. *Länsrätten i Skåne, Domstolsverket, Arbetsdomstolen* och *Socialstyrelsen* har inte någon erinran mot förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* har ingen erinran mot förslaget vad avser själva rätten till ledighet. *Svenska ILO-kommittén* har inte funnit att förslaget strider mot Sveriges åtaganden enligt någon ILO-konvention. *Företagarna* påtalar att det inte finns någon kontrollmekanism i förslaget men har i övrigt inget att invända mot förslaget. *Handikappombudsmannen, Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket* och *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* har inte några synpunkter på förslaget. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Arbetsgivarverket* och *Svenskt Näringsliv* avstyrker förslaget. *Kammarrätten i Stockholm, Handisam* och *LO* anser att det finns risk för att den enskilde drabbas hårt ekonomiskt vid oförutsedd frånvaro. *Kammarrätten i Stockholm*

anser vidare att lagtexten bör göras tydligare. *Justitiekanslern* anser att lagtexten är svår att förstå men avstår från att yttra sig i sak. *Statens folkhälsoinstitut* och *Vinnova* avstår från att yttra sig.

Skälen för regeringens förslag: I föräldraledighetslagen (1995:584) är rätten till ledighet för tillfällig vård av barn enligt huvudregeln knuten till att arbetstagaren har rätt till tillfällig föräldrapenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Om en förälder inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att barnet är yngre än 240 dagar har föräldern dock rätt till ledighet för att vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren är sjuk eller smittad.

I propositionen Från sjukersättning till arbete (prop. 2007/08:124) föreslås nya regler, om så kallad steglös avräkning, som ska göra det lättare för personer med icke tidsbegränsad sjukersättning att börja arbeta utan att förlora sin rätt till sjukersättning. En person som börjar arbeta enligt de föreslagna reglerna föreslås inte ha rätt till tillfällig föräldrapenning vid frånvaro från sådant arbete. En sådan arbetstagar skulle därmed inte ha rätt till ledighet för tillfällig vård av barn enligt dagens regler i föräldraledighetslagen.

Avsaknaden av en ledighetsrätt för tillfällig vård av barn kan innebära praktiska problem för föräldrar som har sjukersättning men som vill börja arbeta med stöd av de föreslagna reglerna. Avsaknaden av en ledighetsrätt kan därmed riskera att utgöra ett skäl för dessa personer att avstå från att börja arbeta enligt de föreslagna reglerna. Det är angeläget att ge dessa personer möjlighet att pröva att arbeta under trygga former och att underlätta för dem att förena arbete med föräldraskap. På så sätt bör fler människor med sjukersättning kunna börja arbeta.

Mot denna bakgrund bör ledighetsrätten i föräldraledighetslagen utökas så att arbetstagar som arbetar med stöd av de föreslagna reglerna om steglös avräkning får rätt till ledighet för tillfällig vård av barn på samma sätt som andra arbetstagar. Rätten till ledighet i nu aktuella fall bör, i princip, korrespondera med rätten till ledighet för arbetstagar som uppstår tillfällig föräldrapenning. En förutsättning för rätt till ledighet för tillfällig vård av barn för denna grupp arbetstagar bör därför vara att de krav som uppställs för tillfällig föräldrapenning i AFL är uppfyllda i tillämpliga delar. Detta innebär t.ex. att det bör krävas att barnet är sjukt eller att någon annan grund för tillfällig föräldrapenning föreligger. Vidare bör rätten till ledighet enligt den nya regeln kunna överlåtas till någon annan än barnets förälder på samma sätt som gäller för tillfällig föräldrapenning. Därtill bör arbetstagar som arbetar med stöd av de föreslagna reglerna om steglös avräkning i samma omfattning som andra arbetstagar ha rätt till ledighet för tillfällig vård av barn som är yngre än 240 dagar. Arbetstagar som omfattas av de föreslagna reglerna om steglös avräkning och som vill utnyttja sin rätt till ledighet för tillfällig vård av barn bör även anmäla det till sin arbetsgivare på samma sätt som andra arbetstagar.

Företagarna, *Arbetsgivarverket*, *SKL* och *Svenskt Näringsliv* uttrycker oro för att det inte kommer att finnas någon möjlighet för arbetsgivare att kontrollera om förutsättningarna för ledighet är uppfyllda vid en ledighetsrätt utan koppling till försäkringssystemet. Regeringen vill i detta sammanhang påtala att vad Försäkringskassan i dag har möjlighet att kontrollera är relaterat till förutsättningarna för att betala ut tillfällig

föräldrapenning. En arbetsgivare har inte heller i dag tillgång till de uppgifter som kan finnas hos Försäkringskassan i ett sådant ärende. Utgångspunkt vid bedömning av rätt till ledighet för tillfällig vård av barn är redan i dag de uppgifter som en arbetstagare lämnar till sin arbetsgivare. Därtill kommer att risken för att en arbetstagare begär ledigt för tillfällig vård av barn utan att vara berättigad till ledighet och utan att få ersättning i form av tillfällig föräldrapenning under frånvarotiden framstår som förhållandevis liten. De personer som väljer att omfattas av reglerna om steglös avräkning har redan sedan tidigare en försörjning i form av sjukersättning. Därför torde motivationen för en sådan arbetstagare att ansluta sig till systemet snarare vara att öka sina inkomster än att tillskansa sig rätt till ledighet, trots att rätt till detta inte föreligger.

Kammarrätten i Stockholm, Handisam och *LO* anser att det finns risk för att den enskilde drabbas hårt ekonomiskt vid oförutsedd frånvaro. Som framgår av prop. 2007/08:124 (sid.79) har den enskilde som regel möjlighet att få ett beslut om preliminär sjukersättning ändrat om något förhållande har inträffat som kan påverka storleken av sjukersättningen, t.ex. om arbetstiden i detta arbete minskat p.g.a. vård av sjukt barn. Regeringen inser dock att en sådan reglering i vissa fall kan innebära negativa konsekvenser för den enskildes ekonomiska situation. Det är därför viktigt att den som vill och har möjlighet att nyttja de särskilda reglerna som föreslås gälla för steglös avräkning dels är välinformerade och medvetna om de ekonomiska konsekvenserna som kan uppstå, dels så långt som möjligt planerar för eventuella sådana konsekvenser.

Justitiekanslern anser att lagtexten är svår att förstå. Regeringen anser, i likhet med *Kammarrätten i Stockholm*, att lagtexten bör vara tydligare än den formulering som föreslogs i den remitterade promemorian. Regeringen föreslår därför en annan utformning av bestämmelsen.

6.2 Ledighetsrätten för vård av en svårt sjuk närstående i lagen om ersättning och ledighet för närståendevård utökas

Regeringens förslag: Under den tid då en arbetstagare skulle ha haft rätt till närståendepenning, om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna om så kallad steglös avräkning, har arbetstagaren rätt till ledighet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens. Promemorians förslag har en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: *Statskontoret, Jämställdhetsombudsmannen, De Handikappades Riksförbund, Arbetsgivaralliansen, Arbetsgivarförbundet KFO, Tjänstemännens centralorganisation* och *Sveriges Akademikers Centralorganisation* tillstyrker förslaget. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* anser att de bakomliggande förslagen i Ds 2008:14 inte bör genomföras. För det fall de bakomliggande förslagen genomförs tillstyrker LO det nu aktuella förslaget. *Försäkringskassan* och *Handisam* är positiva till förslaget. *Länsrätten i Skåne, Domstolsverket, Arbetsdomstolen* och *Socialstyrelsen* har inte någon erinran mot för-

slaget. *Kammarrätten i Stockholm* har ingen erinran mot förslaget vad avser själva rätten till ledighet. *Svenska ILO-kommittén* har inte funnit att förslaget strider mot Sveriges åtaganden enligt någon ILO-konvention. *Företagarna* påtalar att det inte finns någon kontrollmekanism i förslaget men har i övrigt inget att invända mot förslaget. *Handikappombudsmannen*, *Arbetsförmedlingen*, *Arbetsmiljöverket* och *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* har inte några synpunkter på förslaget. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)*, *Arbetsgivarverket* och *Svenskt Näringsliv* avstyrker förslaget. *Kammarrätten i Stockholm*, *Handisam* och *LO* anser att det finns risk för att den enskilde drabbas hårt ekonomiskt vid oförutsedd frånvaro. *Kammarrätten i Stockholm* anser vidare att lagtexten bör göras tydligare. *Justitiekanslern* anser att lagtexten är svår att förstå men avstår från att yttra sig i sak. *Statens folkhälsoinstitut* och *Vinnova* avstår från att yttra sig.

Skälen för regeringens förslag: En arbetstagare har, enligt nu gällande regler, rätt till ledighet från sitt arbete under den tid då han eller hon uppbär närståendepenning. I propositionen Från sjukersättning till arbete (prop. 2007/08:124) föreslås nya regler som ska göra det lättare för personer med icke tidsbegränsad sjukersättning att börja arbeta utan att förlora rätten till sjukersättning. Enligt förslagen i nämnd proposition ska det, vid beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten, bortses från inkomst som hänför sig till ett arbete som en person, som uppbär hel eller partiell sjukersättning, utför enligt de särskilda reglerna om steglös avräkning. Detta innebär att en person inte har rätt till närståendepenning för vård av en svårt sjuk närstående under tid som han eller hon avstår från förvärvsarbete som sker med stöd av de föreslagna bestämmelserna om steglös avräkning. Eftersom rätten till ledighet är knuten till ersättningsrätten skulle, enligt nu gällande regler, en närstående till en svårt sjuk person, som arbetar med stöd av de särskilda reglerna om steglös avräkning, inte ha rätt till ledighet från förvärvsarbetet för denna vård.

Det är en viktig livskvalitetsfråga att närstående personer får möjlighet att vara tillsammans i en sådan svår situation som ett allvarligt sjukdomstillstånd innebär. För vårdaren är det betydelsefullt att få möjlighet att vara nära den sjuke och ge det stöd och den tillsyn denne behöver. För den sjuke är det en viktig trygghetsfråga. Det är angeläget att alla arbetstagare, oavsett om dessa arbetar med stöd av de särskilda reglerna om steglös avräkning eller inte, får samma möjlighet till ledighet då en svårt sjuk närstående behöver omvårdnad. Därför bör personer som arbetar med stöd av de särskilda föreslagna reglerna om steglös avräkning ha rätt till ledighet vid vård av svårt sjuk närstående, trots att rätt till närståendepenning för den tiden inte föreligger.

Företagarna, *Arbetsgivarverket*, *SKL* och *Svenskt Näringsliv* uttrycker en oro för att det vid rätt till ledighet vid vård av svårt sjuk anhörig precis som vid rätt till ledighet vid tillfällig vård av sjukt barn inte kommer att finnas någon möjlighet för arbetsgivare att kontrollera om förutsättningarna för ledighet är uppfyllda vid en ledighetsrätt utan koppling till försäkringssystemet. I detta avseende hänvisas till de skäl som regeringen anför i avsnitt 6.1. Även *Kammarrätten i Stockholm*, *Handisam* och *LO* anser, precis som vid rätt till ledighet vid tillfällig vård av sjukt barn, att det finns risk för att den enskilde drabbas hårt ekonomiskt

vid oförutsedd frånvaro. Även i detta fall hänvisas till de skäl som anges i avsnitt 6.1.

7 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Ändringarna i föräldraledighetslagen samt lagen om ersättning och ledighet för närståendevård ska träda i kraft den 1 januari 2009.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Skälen för regeringens förslag: För personer som arbetar och har sjukersättning föreslås reglerna om steglös avräkning i propositionen Från sjukersättning till arbete (prop. 2007/08:124) börja tillämpas från och med den 1 januari 2009. Det är lämpligt att de nya bestämmelserna i föräldraledighetslagen (1995:584) och lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård börjar gälla samtidigt som reglerna om steglös avräkning föreslås börja tillämpas.

8 Konsekvenser

8.1 Konsekvenser av en utökad ledighetsrätt i föräldraledighetslagen

8.1.1 Konsekvenser för arbetsmarknaden och statsfinanserna

De regler som föreslås i propositionen Från sjukersättning till arbete (prop. 2007/08:124) har som övergripande syfte att göra det möjligt för människor, som är beroende av sjukersättning, att pröva på att arbeta. På lång sikt är syftet att fler människor ska kunna försörja sig själva genom eget arbete och att öka arbetsutbudet. Förslaget om en utökad ledighetsrätt för tillfällig vård av barn har till ändamål att underlätta för främst föräldrar att kunna utnyttja möjligheten att börja arbeta enligt vad som föreslås i nämnd proposition.

Det är svårt att göra beräkningar av effekter på arbetsutbudet. Olika modeller av s.k. riktad negativ inkomstskatt har under senare år tillämpats på försök i några olika länder. I Kanada genomfördes ett experiment, med drygt 5 000 deltagare, vilka var indelade i en deltagar- respektive kontrollgrupp. Som väntat ökade arbetsutbudet bland dem som fick del av skattesänkningen, samtidigt som statens nettokostnader minskade. I genomsnitt steg arbetsutbudet med 13 timmar i månaden, jämfört med kontrollgruppen, samtidigt som deltagarna fick högre nettointkomster, se Hamesmesh D S, 2000, Reforming The Financial Incentives of The Welfare System, IZA diskussion paper 172.

I prop. 2007/08:124 presenteras två alternativa scenarier; ett med en hög och ett med en låg arbetsutbudseffekt. Beräkningarna bygger på antagandet om att sannolikheten för utträde från försäkringen inte påverkas vid införandet av steglös avräkning. För diskussion och utförligare beskrivning se prop. 2007/08:124 sid. 87 f. I högeffektalternativet antas hela den berörda gruppen (418 000 personer) öka sitt arbetsutbud med i genomsnitt 13 timmar per månad. Arbetsinkomsten för gruppen ökar då med 5,1 miljarder kronor årligen, vilket är den beräknade arbetsutbudseffekten. Beräkningarna baseras på den genomsnittliga sjukersättningen som betalas ut 2008 enligt Försäkringskassan. Lönen antas utgöra 64 procent av denna ersättning. Detta ger en timlön på 85 kronor.

För den offentliga sektorn medför det ökade arbetsutbudet ökade intäkter och minskade kostnader på sammanlagt 1,6 miljarder kronor årligen, av vilka 1,1 miljard kronor motsvarar ökade skatteintäkter och 500 miljoner kronor motsvarar minskade kostnader för sjukersättning.

I lågeffektalternativet antas att enbart de personer som är yngre än 50 år och som haft sjukersättning under kortare tid än 10 år (56 000 personer) ökar sitt arbetsutbud, med i genomsnitt 13 timmar per månad. Arbetsinkomsten för gruppen beräknas öka med 750 miljoner kronor årligen, varför statsbudgeten förbättras med 250 miljoner kronor (varav 160 miljoner kronor utgör ökade skatteintäkter och 90 miljoner kronor utgör minskade utgifter för sjukersättning).

Förslaget i denna lagrådsremiss syftar till att ge personer med sjukersättning som börjar arbeta enligt de nya regler som föreslås i prop. 2007/08:124 möjlighet att vara lediga för tillfällig vård av barn enligt samma regler som gäller för andra arbetstagare, eftersom detta med stor sannolikhet underlättar en återgång i arbete för föräldrar med små barn. Frågan är vilka effekter en dylik förändring har på arbetsutbudet och statsbudgeten.

År 2006 uppgick antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning som hade barn under 12 år till cirka 43 500 personer, varav 37 000 personer var under 50 år. Tillgänglig statistik ger inte information om hur många av dessa personer som har icke tidsbegränsad ersättning och därmed berörs av förslaget i denna lagrådsremiss. Bristen på relevant data begränsar möjligheterna att komplettera beräkningarna i prop. 2007/08:124. Eftersom personer med tidsbegränsad ersättning i regel är yngre än personer med icke tidsbegränsad ersättning, kan det emellertid inte uteslutas att en stor andel av de ersättningstagare som har barn under 12 år har tidsbegränsad ersättning och således inte omfattas av förslaget. Mot denna bakgrund är det sannolikt att förslaget avseende en utökad ledighetsrätt för tillfällig vård av barn har relativt begränsad effekt i termer av arbetsutbud och statsfinanser i jämförelse med de båda alternativ som skisseras i prop. 2007/08:124. Trots detta är det emellertid angeläget att underlätta för småbarnsföräldrar med sjuk- och aktivitetsersättning att återinträda på arbetsmarknaden. Orsakerna är flera. Småbarnsföräldrar är generellt sett yngre än andra ersättningstagare, vilket innebär att de, vid ett återinträde på arbetsmarknaden, har fler yrkesverksamma år framför sig. Även om effekten per år är relativt blygsam kan den totala effekten, räknat över hela arbetslivet, därför ändå bli betydande. Dessutom visar erfarenheter att sociala interaktioner har betydelse för såväl arbetslöshet som sjukskrivning. Se exempelvis Hesselius P. m.fl. (2008),

Påverkas individen av omgivningens sjukfrånvaro?, Rapport 2008:1, IFAU, Uppsala, och Hedström P. m.fl. (2003), Social interaktion och arbetslöshet, Rapport 2003:11, IFAU, Uppsala.

Social interaktion kan göra att arbetslöshet och sjukskrivning ”smittar” i den bemärkelsen att en viss individs arbetslöshet/sjukskrivning påverkar hur länge andra individer blir arbetslösa/sjukskrivna. Detta är högst relevant i policysammanhang eftersom interventioner i trygghetsförsäkringarna, bl.a. i syfte att öka arbetsutbudet, i sådana fall inte enbart har en direkt effekt på användandet av försäkringarna, av den typ som beräkningarna ovan försöker att fånga, utan även har långsiktiga effekter via förändrade sociala normer. Att föräldrar med små barn återgår i arbete kan således ha effekter även på lång sikt, genom att det påverkar de normer och attityder som dessa människor förmedlar till sina barn.

8.1.2 Konsekvenser för jämställdheten

I prop. 2007/08:124 anges (sid. 89 f.) att en större andel kvinnor än män uppbär sjukersättning. Enligt Försäkringskassan var 60 procent av de personer som uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning 2007 kvinnor. Mot denna bakgrund kan antas, att alla förändringar som syftar till att personer som uppbär sjukersättning kan återgå till arbetslivet kommer att förbättra kvinnornas situation. Möjligheten att arbeta med stöd av de särskilda reglerna som föreslås i prop. 2007/08:124 ger individen en möjlighet att förbättra den egna ekonomiska situationen. Dessutom ökar ett arbete, även om det är i begränsad omfattning, delaktigheten i samhället och minskar känslan av utanförskap både för kvinnor och män.

Det finns indikationer på att kvinnor i större utsträckning än män utnyttjar rätten till ledighet för tillfällig vård av barn. Enligt Försäkringskassan tog kvinnorna ut omkring 64 procent av antalet utbetalda dagar per månad med tillfällig föräldrapenning för vård av barn år 2007. Partiella dagar är omräknade till hela dagar. Eftersom den förändring som föreslås i denna lagrådsremiss syftar till att underlätta att förena arbete enligt de förändringar som föreslås i prop. 2007/08:124 med föräldraskap får reglerna antas få positiva effekter för jämställdheten.

8.2 Konsekvenser av en utökad ledighetsrätt i lagen om ersättning och ledighet för närståendevård

På samma sätt som i fråga om den utökade ledighetsrätten i föräldraledighetslagen (1995:584), förväntas den utökade ledighetsrätten i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård inte innebära belastningar på samhällsekonomin i stort eller på statsfinanserna. Inte heller torde förslaget leda till några ökade administrativa kostnader för företagen. Det kan antas att de som arbetar med stöd av de särskilda reglerna kommer att ha behov av att vara lediga från arbetet för närståendevård i samma utsträckning som andra förvärvsarbetande. Under 2007 utgick närståendepenning till 9 843 personer. Utbetalningarna avsåg 93 271 nettodagar och det sammanlagda ersättningsbeloppet var 71 242 942 kronor.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584)

8 §

I paragrafen finns bestämmelser om rätt till ledighet för tillfällig vård av barn. Enligt huvudregeln i *första stycket* är en förutsättning för sådan ledighet att arbetstagaren får tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL).

Innehållet i *andra stycket* är nytt. Enligt detta stycke har en arbetstagare rätt till ledighet under den tid då han eller hon skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10, 10 a, 10 b, 11 eller 11 a § AFL om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § samma lag. Regeringen har föreslagit en ändring i 3 kap. 2 § AFL som innebär att det vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ska bortses från inkomst som hänför sig till sådant förvärvsarbete som avses i 16 a kap. 2 § samma lag (prop. 2007/08:124). En arbetstagare har således under tid som han eller hon arbetar med stöd av reglerna om ”steglös avräkning” i 16 a kap. 2 § AFL inte någon SGI och har därför, under frånvaro från sådan arbetstid för tillfällig vård av barn inte heller rätt till tillfällig föräldrapenning. Enligt nu aktuellt förslag ska en sådan arbetstagare ha samma rätt till ledighet för tillfällig vård av barn som en arbetstagare som får tillfällig föräldrapenning.

Eftersom en arbetstagare som arbetar enkom med stöd av de särskilda reglerna i 16 a kap. 2 § AFL inte har någon SGI kommer något ansökningsförfarande om ersättning hos Försäkringskassan inte att bli aktuellt. Detta innebär att Försäkringskassan i sådana situationer inte kommer att pröva om de villkor som ställs upp i lagen för rätt till tillfällig föräldrapenning är uppfyllda. En arbetstagare ska i dessa fall således inte ge in läkarintyg eller andra intyg till Försäkringskassan. Emellertid kommer dock Försäkringskassan alltjämt att pröva rätten till ersättning för en arbetstagare som arbetar partiellt med ”steglös avräkning” parallellt med ett arbete där inkomsten är sjukpenninggrundande och som önskar tillfällig föräldrapenning för tillfällig vård av barn för tid då frånvaron sker från arbetet där inkomsten är sjukpenninggrundande.

Enligt 4 kap. 10 § femte stycket AFL kan Försäkringskassan besluta att annan än en förälder som avstår från förvärvsarbete i samband med barns födelse ska få rätt till tillfällig föräldrapenning när någon av de omständigheter som räknas upp i bestämmelsen är uppfyllda. När någon av förutsättningarna är uppfylld och den person som lämpligen bör träda in i föräldrarnas ställe omfattas av reglerna i 16 a kap. 2 § AFL har denne person alltså rätt till ledighet utan att någon prövning ska göras av Försäkringskassan.

Av det förhållandet att rätt till ledighet föreligger under den tid arbetstagaren skulle ha haft rätt till tillfällig föräldrapenning om han eller hon hade varit ledig från ett arbete där inkomsten är sjukpenninggrundande följer att antalet dagar med rätt till ledighet är begränsat och ska beräknas

på samma sätt som gäller för arbetstagare som är lediga från ett arbete där inkomsten är sjukpenninggrundande. Regler om begränsning och beräkning av antalet dagar i detta avseende återfinns i 4 kap. 12 §, 14 § första stycket och 18 § andra stycket AFL. Med den ledighetsrätt som föreslås för de arbetstagare som arbetar med stöd av de särskilda reglerna i 16 a kap. 2 § AFL följer även att andra regler som begränsar rätten att erhålla tillfällig föräldrapenning har betydelse för bedömning av när en arbetstagare har rätt till ledighet för tillfällig vård av barn. Sådana bestämmelser finns i 4 kap. 16 § och 17 § andra stycket AFL. Av 4 kap. 16 § framgår i vilka fall föräldrar kan få respektive inte få tillfällig föräldrapenning för samma barn och samma tid och av 4 kap. 17 § andra stycket AFL framgår att föräldrapenningförmåner inte utges för dag då en förälder är semesterledig.

Innehållet i det tidigare andra stycket återfinns nu i det *tredje stycket*. Enligt detta har en förälder som behöver vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren blivit sjuk eller smittad rätt till ledighet även om föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att barnet är yngre än 240 dagar. Enligt det tillägg som nu görs gäller samma rätt till ledighet för en förälder som dessutom omfattas av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § AFL.

13 §

Justeringen i *andra stycket* innebär att anmälningsskyldigheten till arbetsgivaren är oberoende av om arbetstagaren får tillfällig föräldrapenning eller inte.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

20 §

I paragrafen finns bestämmelser om rätt till ledighet för vård av svårt sjuk närstående. Enligt huvudregeln i *första stycket* är en förutsättning för sådan ledighet att arbetstagaren får ersättning enligt lagen (så kallad närståendepenning). Ändringen i första stycket är av språklig art och innebär ingen ändring i sak.

Innehållet i *andra stycket* är nytt. Enligt detta stycke har en arbetstagare rätt till ledighet under den tid då han eller hon skulle ha haft rätt till ersättning enligt lagen om han eller hon inte omfattats av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Regeringen har föreslagit en ändring i 3 kap. 2 § AFL som innebär att det vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ska bortses från inkomst som hänför sig till sådant förvärsarbete som avses i 16 a kap. 2 § samma lag (prop. 2007/08:124). En arbetstagare har således under tid som han eller hon arbetar med stöd av reglerna om ”steglös avräkning” i 16 a kap. 2 § AFL inte någon SGI och har därför, under frånvaro från sådan arbetstid för närståendevård, inte heller rätt till närståendepenning. Enligt nu aktuellt förslag ska en sådan arbetstagare ha samma rätt till

ledighet för närståendevård som en arbetstagare som uppbär närståendepenning.

Eftersom en arbetstagare som arbetar enkom med stöd av de särskilda reglerna i 16 a kap. 2 § AFL inte har någon SGI kommer något ansökningsförfarande om ersättning hos Försäkringskassan inte att bli aktuellt. Detta innebär att Försäkringskassan i sådana situationer inte kommer att pröva om de villkor som ställs upp i lagen för rätt till närståendepenning är uppfyllda. En arbetstagare ska i dessa fall således inte ge in läkarintyg eller andra intyg till Försäkringskassan. Emellertid kommer dock Försäkringskassan alltjämt att pröva rätten till ersättning för en arbetstagare som arbetar partiellt med ”steglös avräkning” parallellt med ett arbete där inkomsten är sjukpenninggrundande och som önskar närståendepenning för vård av svårt sjuk närstående för tid då frånvaron sker från arbetet där inkomsten är sjukpenninggrundande.

Av det förhållandet att rätt till ledighet föreligger under den tid arbetstagaren skulle ha haft rätt till närståendepenning om han eller hon hade varit ledig från ett arbete där inkomsten är sjukpenninggrundande följer att antalet dagar med rätt till ledighet är begränsat och ska beräknas på samma sätt som gäller för arbetstagare som är lediga från ett arbete där inkomsten är sjukpenninggrundande. Regler om begränsning och beräkning av antalet dagar i detta avseende återfinns i 6 § och 7 § första stycket i lagen. Med den ledighetsrätt som föreslås för de arbetstagare som arbetar med stöd av de särskilda reglerna i 16 a kap. 2 § AFL följer även att andra regler som begränsar rätten att erhålla närståendepenning har betydelse för bedömning av när en arbetstagare har rätt till ledighet för vård av svårt sjuk närstående. En sådan bestämmelse finns i 10 §, där det anges att ersättning för vård av en person inte får utges till flera vårdare för samma tid.

Sammanfattning av promemorian Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning (Ds 2008:39)

I promemorian Från sjukersättning till arbete (Ds 2008:14) föreslås nya regler som ska göra det lättare för personer med icke tidsbegränsad sjukersättning att pröva att arbeta. Sådana personer ska få möjlighet att arbeta utan att förlora rätten till sjukersättning. En person med sjukersättning ska under den tid som han eller hon arbetar med stöd av de föreslagna reglerna inte ha rätt till tillfällig föräldrapenning eller närståendepenning.

Huvudregeln enligt nuvarande bestämmelse i 8 § föräldraledighetslagen (1995:584) innebär att en arbetstagare har rätt till ledighet för tillfällig vård av barn under tid då arbetstagaren uppbär tillfällig föräldrapenning.

Ersättning i form av närståendepenning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård utges till en närstående, som avstår från förvärvsarbete för att vårda en svårt sjuk person. En arbetstagare har rätt till ledighet från sitt arbete under den tid som han eller hon uppbär närståendepenning.

I denna promemoria föreslås att personer med sjukersättning, som börjar arbeta med stöd av de i Ds 2008:14 föreslagna reglerna, ska ha rätt till ledighet för tillfällig vård av barn och för vård av svårt sjuk närstående, trots att dessa arbetstagare inte har rätt till tillfällig föräldrapenning eller närståendepenning.

Lagförslagen i promemorian Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning (Ds 2008:39)

Förslag till lag om ändring i föräldraledighetslagen (1995:584)

Härigenom föreskrivs att 8 § föräldraledighetslagen (1995:584) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §³

Under den tid då en arbetstagare får tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10, 10 a, 10 b, 11 eller 11 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring har arbetstagaren rätt till ledighet.

En förälder som behöver vårda sitt barn när den ordinarie vårdaren blivit sjuk eller smittad har rätt till ledighet även om föräldern inte har rätt till tillfällig föräldrapenning på grund av att barnet är yngre än 240 dagar.

Första och andra styckena ska tillämpas, även om arbetstagaren inte har rätt till tillfällig föräldrapenning enbart på grund av att förvärvsarbetet omfattas av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

³ Senaste lydelse 2004:1251.

Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

En arbetstagare har rätt till hel ledighet från sitt arbete under tid då han uppbär hel ersättning enligt denna lag och till förkortning av arbetstiden till hälften eller till tre fjärdedelar under tid då han uppbär halv eller fjärdedels ersättning.

Första stycket ska tillämpas, även om arbetstagaren inte har rätt till ersättning enligt denna lag enbart på grund av att förvärvsarbetet omfattas av bestämmelserna i 16 a kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorian Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning (Ds 2008:39)

Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Skåne, Justitiekanslern, Domstolsverket, Arbetsdomstolen, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Handikappombudsmannen, Arbetsgivarverket, Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning, Statskontoret, Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, JämO, Jämställdhetsombudsmannen, IFAU, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Svenska ILO-kommittén, De Handikappades Riksförbund, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt Näringsliv, Arbetsgivaralliansen, Arbetsgivarföreningen KFO, Företagarna, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation och Landsorganisationen i Sverige.